

OP BEDEVAART NAAR BOTTELARE, EKSAARDE EN WIEZE (1692-1753)

W.J. Braekman

1. Sint-Anna te Bottelare (1692)

Marie van Cotten, f^a Hendricx woonde te Lokeren samen met haar vader, schipper van beroep. In 1692 werd ze door de politie opgepakt wegens bedelarij en omdat ze ervan verdacht werd - ten onrechte - in de buurt een schuurtje in brand gestoken te hebben. ¹

Enkele getuigen zijn van mening dat Marie krankzinnig is, maar uit de ondervraging van de gevangene zelf blijkt dit helemaal niet, wel integendeel. Wat wel blijkt is dat de vrouw aan een ziekte lijdt die haar rusteloos maakt en haar belette stil te zitten. Ze verklaart dat ze bij haar vader niet langer kon blijven wonen. Die wilde "haer ghedurigh ... doen sitten ende spinnen, twelcke contrarie is an haer sieckte"! Daar ze niet weet wat de oorzaak of de remedie is voor haar kwaal, ende presumerende dat het tooverije was, heeft [ze] haer begheven tot het doen van een bevaert naer bottelare om aldaer belesen te wesen.

De bedevaart naar Sint-Anna te Bottelare bestaat nog steeds. In 1727 schreef een Bollandist over de verering aldaar: door het mirakuleus beeld bekomen "de bezetenen hunne verlossinge ... die hun verstand verloren hebben ...". ²

2. H. Kruis te Eksaarde (1712)

In 1712 ontstond tussen de abdij van Baudelo te Gent, waarvan Eksaarde afhing, en de pastoor, kerkmeesters en andere notabelen van het dorp een

betwisting. Het ging over de reparaties die aan de kerk en de kapel waren uitgevoerd of volgens de laatstgenoemden dringend nodig waren.

Hierbij vernemen we enkele gegevens ³ over de "cruys capelle, staende een half ure vande kercke ende alwaer de cruijce ghevonden sijn". ⁴ Volgens de legende werden op de plaats van de kapel in 1300 twee mirakuleuze kruisbeelden gevonden en het zijn die welke de aanleiding zijn geweest voor de bekende bedevaart.

In de op deze plaats gebouwde kapel, zo werd in 1712 door enkele experts betoogd, moet "absolutelick eenen nieuwen autae" komen en het "soude convenieren ⁵ dat aldaer eenighe biechtstoelen waeren, ende de selve capelle vergroot wierde". Deze eisen worden als volgt toegelicht. De eerste is nodig *te commoditeyt vande gene aldaer hunne devotie commen houden, ende het tweede om de groote menichte van volck, die alle vrijdaeghen aldaer commen hooren de heylighe cruijsmisse, waer van de helft, soo d'heeschers segghen, buijten de capelle moeten blijven, ende principaelick ten tijde vande jaerlijcxse neghendaegsche beganckgenisse, ⁶ het welke sij segghen indecent, ende oock seer onghemackelick te wesen, soo om den reghen, als sneuw ende vehemente coude winden, die men daer meer soude voelen als elders.*

De wind werd men daar veel sterker gewaar omdat de kapel zich in volle open veld bevond, waar zich een kwartier in het rond geen huis of boom te vinden was.

”Wat aengaet d’ornamente”, de experten ”en hebben geene inde gemelde capelle bevonden”. Wel hebben ze in de kerk van Eksaarde enkele ”antependia” gezien die ze in detail beschrijven. Veel zaaks is het echter niet.

3. Sint-Salvator te Wieze (1753)

Op 21 december 1753 verschijnt voor het grafelijk Leenhof ten Steene te Aalst Josina Wijsmans, geboortig van Ninove.⁷ Ze was door ”de ronde van Wiese” opgepakt omdat ze geen paspoort had en men vermoedde dat ze een van de in die tijd zo talloze bedelaars en landlopers was die het land doorkruisten.

Voor het Hof verklaart ze dat ze terugkeerde van Wieze waarheen ze gegaan was *op versouck van sekere vrouwspersoon, dies sij seght niet weeten haeren toenaeme, omme voor haer te doen eenen bewegh ende te ontsteken eene keirsse ende hooren eene misse in de kercke van Wiese.*

Te Wieze aanroept men van oudsher de H. Salvator tegen de hoofdpijn. Men offerde er vroeger graan in een offerblok die naast het rechter zijaltaar stond.⁸ Uit het verhoor van Josina Wijsmans blijkt niet voor welke heilige of(en) voor welke ziekte ze naar Wieze gegaan was. Men heeft dan ook de indruk dat ze een landloopster was en dat de bedevaart een drogreden was om haar verblijf in de buurt van deze plaats te legitimeren.

NOTEN

- 1 RA GENT, *Oudburg*, nr. 749.
- 2 VAN DER LINDEN (R.). *Bedevaartvaantjes. Volksdevotie rond 200 heiligen*. Brugge, 1986, p. 45. Cf. ook dezelfde, *Bedevaartvaantjes in Oost-Vlaanderen*. Ledeborg-Gent, 1958, p. 42.
- 3 RA GENT, *Raad van Vlaanderen*, nr. 7012.
- 4 VAN DER LINDEN (R.). *Bedevaartvaantjes* (1986), p. 188 en dezelfde. *Bedevaartvaantjes* (1958), p. 91-95.
- 5 *convenieren* : passend zijn.
- 6 Midden september.
- 7 RA RONSE. *Land van Aalst*, oud nr. 1578 (p. 175).
- 8 VAN HAVER J. Volksbedevaarten tegen Ziekten van Mens en Dier in West-Brabant. *Brabantse Folklore*, 21, 1949, p. 53; VAN DER LINDEN R. *Bedevaartvaantjes* (1958), p. 328.